

Karkerên hemû
welatan
û gelên bîndest,
yekbîn!

riya azadi

Hizêran
1985, Sal 4
Hejmar 36
Haziran
1985, Yıl 4
Sayı 36

Organa Komita Merkezi ya Partiya Sosyalist a Kurdistan a Tirkîyê

BUNUN HESABINI VERECEKSİNİZ

Batı dünyasının sahte demokratları, faşist cuntanın suç ortakları "Türkiye adım adım demokrasiye dönüyor" diyedursunlar, Evren-Özal çetesi eski yolunda yürüyor. Bir yandan yeni yeni zamlarla halkın beli daha da büküldü. diğ er yandan işkence zulüm çarkı varhızıyla çalışıyor.

Çete şefi Evren, idamların durdurulması, politik tutuklulara af çıkarılması istemlerine karşı ağzı salyalı köpek gibi konuşuyor, "bunları idam etmeyip de besleyelim mi?" sözlerini pervasızca tekrarlıyor. Beş yıla yakındır ülkeyi tam bir cehenne me çeviren polis, jandarma, komando zulmünde en küçük bir azalma yok, belki artma var. Hitler'in toplama kamplarını, gestapo bodrumlarını gölgede bırakan, insan sağlığını, yaşamını, onurunu hiçe sayan sistemli işkence bir tek gün bile durmadı. O her gün yeni yeni kurbanlar alıyor. Son olarak Fatsa eski belediye başkanı Fikri Sönmez ve Kürt yurtseveri Adil Can katledildiler.

Türk faşist cuntasının yaptıkları için barbarlık sözü çok hafif kalır.

Eruh ve Şemdinli olaylarını baha ne ederek Kürt hakına karşı girişilen yeni terör dalgası, kıyım ve zulüm devam ederken şimdi de sürgünler başlatıldı. Tek Parti dönemindeki "Mecburi İskan" veya "Tunceli Kanunu" uygulaması tekrar ediliyor.

Faşist rejim, Irak, İran sınırlarını da mayınlamaya hazırlanıyor. Suriye sınırındaki mayınlı, telörgülü saha, boydan boya 500 metre eninde genişletiliyor. Bu yüzden kimi köyler, kasabalar ortadan kaldırılacak, halkı başka yerlere sürgün edilecek. Nitekim sınır kasabası Nusaybin'de daha şimdiden 300 ev boşaltılmaya başlandı bile.

Ama sürgünler yalnız sınır boylarına özgü değil; o Kürdistan'da boydan boya geçerli. Bunun için 12 Eylül "Anayasası"na hükümler kondu. Şimdi uygulaması yapılıyor. Aranan, yakalanamayan yurtseverlerin aileleri apar-topar Batı'ya gönderiliyor; orada otelde veya sokak ortasına bırakılıyor. Bu insanların hiç bir güvencesti yok; onlar açlığa ve ölüme terk ediliyorlar.

Kitleler aç, işsiz, suskun. Onların eline, diline zincir vurulmuş. Ama holding sahipleri, vurguncular, onların uşak ve sözcüleri, Özal takımı, faşist generaller özgürler. Onlar har vurup harman savuruyor, ülkenin üstünde tepiniyorlar. Hiçbir istekleri geri çevrilmeyen Amerikalı efendileri de memnunlar.

Faşist çetenin en küçük bir eleştiriy e bile tahammülü yok. Evren alçağı son günlerde bir kez daha tehditler savurdu, "hainleri görüyoruz" dedi. Ne var ki Evren Özal ekibi ülkenin görüp göreceğı en hayasız, en alçak halk düşmanlarıdır. İhanet damgası kendi alınlarına kazınmıştır. Onu başka yerde aramaları, yurtsever ve demokrat insanlara kara çalma çabaları güllüncüdür.

Ve bu durum böyle devam etme-

yecek. Bunun da bir sonu vardır. Arjantin Cuntası'nın bir zamanki güçlül e ri şimdi zindandadır ve halkın önünde hesap veriyorlar. Evren-Özal ve benzeri alçakların sonu belki bundan da kötü olacak.

Yaptıklarınız yanınıza kalmıyacak baylar! Siz, Evren-Özal alçağı, sizin suç ortaklarınız, işkenceciler, halka zulmedenler, soyguncular, yaptıklarınızın hesabını vereceksiniz!

Halkın hesap sorması çetin olacak!

KOMKAR 7. KURULTAYI

Federal Almanya ve Batı Berlin Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu KOMKAR'ın 7. Kurultayı 18 - 19 Mayıs günlerinde Köln'de toplandı. Kurultaya, KOMKAR'a bağlı 22 kadar dernek ve komiteyi temsil eden delegelerin yanı sıra çok sayıda yabancı ve Türkiye'li, Kürdistan'lı örgüt temsilcileri katıldı. Çok sayıda dayanışma mesajı iletil di. Kurultayı ayrıca, KOMKAR üyelerinden, Kürdistan'lı yurtsever kesimlerden, Türkiye'li ve Alman demokrat, ilerici kişilerden oluşan kalabalık bir kitle izledi.

7. Kurultay, KOMKAR'ın 1985 yılında başlattığı kampanyaya uygun olarak, "Kürt halkına karşı sürdürülen savaşa son", "Politik tutuklulara özgürlük", "Federal Alman Cumhuriyeti'nde Kürt çocuklarına anadilde ders", "Radyo ve televizyonda Kürtçe yayın", "yabancılar a yerel seçim hakkı" sloganlarını öne çıkardı. KOMKAR Genel Başkanı Nuh Ateş açış konuşmasında bu istemler üzerinde durdu. Çeşitli konuk konuşmacılar da KOMKAR'ın istemleri üzerinde durdular ve onunla dayanışma içinde olduklarını belirttiler.

Kurultay, SOL BİRLİK'in kuruluşunu, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı sol güçlerinin birliği ve emperyalizme, faşizme karşı geniş demokrasi güçlerinin biraraya getirilmesi yönünde ileri bir adım olarak selem ladi. Kurultay'da sık sık ve gür sesle haykırılan sloganlar içinde "Yaşasın Sol Birlik", "Biji Partiya Sosyalist a Kurdistan a Tirkîyê" ve "Yaşasın Enternasyonal Dayanışma" sloganları göze çarpıyordu.

Genel Yönetim Kurulu Çalışma Raporu'nda Kürt ulusal hareketine ilişkin olarak şöyle deniyor:

"Ortadoğu'daki anti-emperyalist hareketin bir parçası olan Kürt Ulusal Hareketi, günümüzde önemli bir güce sahiptir. Ne var ki, kendi içinde bir dizi olumsuzluğu da taşımaktadır. Yurtsever güçler arasındaki dağınıklık, zaman zaman silahlı çatışmalara varan iç çekişmeler, onun başarıya ulaşması önünde ciddi bir engel teşkil ediyor. Halk yığınlarının güvenini sarsıyor ve uluslararası etkin bir dayanışmanın sağlanmasını engelliyor.

"Kürdistan'ın her parçasında yurtsever güçlerin birliği sağlanmadıkça ve birliğin her ülkedeki anti-emperyalist ilerici hareketlerle ortak müca-

(Devamı 9. sayfada)

MİLİTANLARDAN ...

BENİ BULAMAYINCA

YAŞLI BABAMI ALIP GOTÜRDÜLER

12 Eylül faşist darbesinden sonra çevremiz yoğun baskılara hedef oldu. Basılmadık köy, aranmadık ev kalmadı. İşkence, baskı, haksızlık düşünülebilen ölçülerin üzerinde.

Liseyi Diyarbakır'da bitirdim. O yıllarda DHKD içinde yer aldım. Bu dönem çalışmalarından dolayı adım polis listelerine geçti. 12 Eylül'den sonra epey arandım. Her kere-sinde korunmasını bildim. Uzun süre kırsal kesimde barındım.

Köylerde kaldığımda bazı arkadaşların da yardımıyla çevreyi kontrol ediyor, tehlike anında parolamızı verip kayıplara karışıyorduk. Gelen ekip de kimseyi ele geçiremeyince hincını çocuk ve ihtiyarlardan alıyordu. Yine böyle bir baskından kurtulmuştuk. Ama müfrezenin faşist subayı yetmişlik babamı ve liseli bir yakınımı falakaya yatırarak yerimizi soruyor ve teslim olmamızı istiyordu. Bir kere-sinde de ani bir baskından raslantıyla kurtuldum. Beni gören jandarma eri sesini çıkarmadı, saklanmama göz yumdu.

Ama babamı alıp götürdüler. O günden sonra babam, yaz-kış demeden her gün, iki saat uzaktaki karakola gidip imza vermeye mecbur tutuldu.

Barınma koşullarımız giderek zorlaşıyordu. Bazı köylere, yol ağzlarına, geçit ve köprülere karakollar kuruldu veya gece-gündüz nöbetçiler kondu. Köyden tarlasına çalışmaya giden, hayvanlarını otlatmak için çıkan veya başka bir köye giden herkes köydeki karakolu haberdar etmek, "Filan yere gidiyorum, filan saatte döneceğim" demek zorunda. Fazla gecikmek yasak.

Ayrıca köye misafir gelirse, ev sahibi karakola haber vermek zorunda. Köyde karakol yoksa da muh-

tara bildirmeli. Muhtar duruma göre-önemli bulursakarakola iletmek zorunda.

Baskınlar sıklaştınca çevre değiştirdim, geldim işlerinde çalıştım. Bir gün sokakta koluma iki sivil polis girdi. Kim olduğumu, ne iş yaptığımı, hangi örgüt adına çalıştığımı sordular. Sonra karakola götürdüler. Birkaç gün sopalı-falakalı imtihtandan sonra serbest bıraktılar.

"Sakıncalılar Listesi"

Üniversite sınavlarına giriş için başvurmuştum. Ancak bir hafta kala bazı arkadaşların polis tarafından "sakıncalılar listesi"ne dahil edildikleri için sınavlara giremeyeceklerini öğrendim. Birkaç gün sonra bana da, "sakıncalı" olmaktan dolayı, sınava katılmıyacağımı bildiren bir yazı geldi.

Benim durumumda belki binlerce kişi var. Bunların çoğu da Kürdistanlı gençler. Faşizm böylece Kürt gençlerinin üniversitelerde okumasını önlemeye çalışıyor.

Orman Kesimi Hız

Kazandı,

Sürgünler Başladı

Dersim yöresinde çoğu köylerde keçi beslenmesi yasaklandı. Bu ormanı korumak için değil. Çünkü onunla birlikte orman kesimi de hızlandı. Sömürgeci devlet, böylece, güya "kacakların saklanması yerlerini yok etmek istiyor. Aynı zamanda da köylüleri göçe zorluyor.

Bunun yanı sıra açık sürgünlere de başladılar. Çocukları solcu ve yurtsever olup da aranan aileler zorla Batı'ya gönderiliyor. Birçoklarına tebligat yapıldı. Riçik köyünden dört aileye, Hülüman'dan bir aileye (Mehmet Arslan aile-

İŞKENCE SUÇ DEĞİL, SÖZ ETMESİ SUÇ..

Yoldaşlar,

Faşist hükümet ve gerici basın son günlerde diline Bulgaristan "olayları" nı doladı. Amaçları pahalılıktan, zulümden bıkan halk kitlelerinin dikkatini başka yana çekmek, aynı zamanda sosyalizmi, sosyalist ülkeleri kötülemek.

Bu ara aftan da çokça söz ediliyor. Ama bu af politik tutuklular için çıkmıyor. Onu, halkın sırtından yüz milyarı vuran hayali ihracatçılar için, silah tüccarları, babalar, katiller için çıkarıyorlar. Ama evinde sol kitap veya bir Kürtçe kaset bulundurduğu için işkence çarkından geçirilip örgüt üyesi diye ilan edilmiş insanlar içinde kalacak.

İşkencenin hızında hiç bir azalma yok. Birkaç gün önce şu "pişmanlık" ya da ihbarcılık yasası TBMM'de görüşülürken milletvekili-

nin biri tutuklulara işkence yapıldığını, "Beyşehir ilçesinde polisin göz altına aldığı bir sanığın makatına cop soktuğunu" söylemesi üzerine, Bingöl milletvekili Hakkı Artukaslan söz alarak, "sayın başkan, bu sözler ayıptır, zabıttan çıkarılsın" diyor. Yani polisin öyle yapması ayıp değil de, bunun meclis zaptına geçmesi ayıp... Aslında Bay Artukaslan ve efendileri bu sözlerin dış basına yansımalarından korkuyorlar.

Bu Artukaslan, Bingöl'de geniş toprakları, işyerleri, kitapçı dükkanları, lüks arabaları olan bir aileden. Geçmişte gerici ve faşist hareketin içinde idi. Şimdi, bu hizmetlerini karşılık bir de parlamento üyesi yapıldı. Sömürgeciler onu Kürt halkına karşı ikinci bir Kamuran İnan yapmak istiyorlar.

(Devamı 11. sayfada)

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN

SORUNLARI ARTIYOR

Beş yıllık faşizm döneminde üniversitelerdeki gençliğin sorunları daha da arttı. YÖK'ün yasaları bir kılıç gibi öğrencilerin üstünde sallanmakta, yüzlerce öğrenci atılmakta, onbinlercesi ise atılma korkusu içerisinde bulunmaktadırlar. Çağdışı, gerici yasa ve uygulamalarla faşist cunta gençliğin beynini yıkamaya çalışmaktadır. Bu konuda Ankara Üniversitesi'nden bir arkadaş şunları yazıyor.

Şimdi öyle bir durumda okuyoruz ki anlatabilmek gerçekten güç. Sizler yurtdışında birşeyler öğre-

niyor, bilginizi arttırıyorsunuz. Bizler ise bildiklerimizi de unutuyoruz. Her gün yeni bir kanun çıkarılıyor. Tabii kanunlar bilinen amaçlarla çıkarılıyor. Şurası bir gerçektir ki Mussolini İtalyasının uygulamaları hüküm sürmektedir üniversitelerde. Bu uygulamalarda mantık falan aramak hak getire. Örneğin Ankara Hukuk Fakültesi bu tür faaliyetlerin çok yoğun olduğu fakültelerden bir tanesidir. Beyin yıkama işi burada çok yoğun.

Anlayacağınız daha şimdiden üniversitelerin birer tımarhaneden farkı yok. Kendimizi tanıyamaz duruma geldik.

Ama bunlardan başka bir şey de beklemiyoruz. Hatta ileride daha kötüsüyle karşılaşacağımızdan hiç şüphe etmiyorum. Acıdır ama bu da insana deneyim kazandırıyor.

si) yola çıkmaları bildirilmiş. Nazmiye, Kiği, Hozat, tüm yörelerden böyle bir çok aile sürgün ediliyor.

Bu yeni sürgün halk arasında öfke yaratıyor.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Berxwedan - DERSİM

Xızan / F.Almanya

Kemal BURKAY Yoldaş'ın
KOMKAR 7. Kurultayı'nda Yaptığı Konuşma

"ÖZGÜR VE DEMOKRATİK KÜRDİSTAN'I KURMAYI BAŞARACAĞIZ"

Değerli arkadaşlar,

Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi adına Kongrenizi, tüm delege arkadaşları ve KOMKAR'lı emekçileri içten, sıcak duygularla selamlarım.

Kuruluşundan bu yana geçen yedi yıl içinde KOMKAR'ın sürekli gelişip güçlendiğini görmek bizi sevindiriyor. Son 4,5 yıl içerisinde faşist rejimin baskılarını yalnız yurt içinde değil, yurtdışındaki işçi ve aydınlarımız üzerinde de yoğun biçimde estirdiği göz önüne alınırsa, bu süre içinde KOMKAR'ın gücünü koruması ve geliştirmesi önem taşıyor.

Bu herşeyden önce örgütünüzün izlediği doğru politikadan, KOMKAR'lı emekçilerin fedakarca, militanca çalışma anlayışından kaynaklanıyor.

KOMKAR buradaki işçi kitleminin sorunlarına gereken önemi veriyor, bu sorunların çözümü için çaba gösteriyor; işsizliğe, yabancı düşmanlığına, savaş tehlikesine karşı Alman ve diğer ülkelerin işçileriyle omuz omuza mücadele ediyor.

Kurulduğu günden bu yana KOMKAR, bölünmüş ülkemizin çeşitli parçalarında halkımızın kahramanca yürüttüğü mücadeleye maddi ve moral destek sağlamak, bu mücadeleyi komuoyuna duyurmak ve halkımızla dayanışmayı yükseltmek için yoğun çabalar gösterdi; Türkiye'deki faşist rejimin teşhir ve tecritinde önemli görevler üstlendi.

KOMKAR, çeşitli kültürel eylemleriyle, ağır baskılar altında olan halkımızın kültürünün gelişmesine değerli katkılarda bulundu ve bu çalışmalar, kitlelerin örgütlenmesinde ve zulme karşı mücadelede önemli bir araç olarak kullandı.

Birliğin, örgütlü ve fedakarca çalışmanın ürünleri KOMKAR'ın mücadelesinde ve yaşamında somut olarak görülüyor. İnaniyorum ki bu aşamadan sonra KOMKAR daha da gelişip kitleleşecek, daha olumlu sonuçlar alacaktır.

Arkadaşlar,

7. Kurultayınız, dünyamızda ve ülkemizde önemli yıldönümleriyle aynı günlere rastlıyor.

Daha 10 gün kadar önce dünyamız, faşizm üzerindeki zaferin 40. yıldönümünü kutladı. Emperyalizmin bu en gerici ve saldırgan güçlerinin insanlığa ne büyük acı ve kayıplara yol açtığı birkez daha gözler önüne serildi.

Ne var ki bunu bilmek ve ondan söz etmek yetmez. Geçmişten yeteri kadar ders alabilmemiz miyiz? Aynı acıların, ve belki de kat kat fazlasının tekrarlanmaması için yeterince çaba gösteriyor muyuz? Önemli olan budur.

Hitler'i bir çılgın olarak nitelemek ve İkinci Dünya Savaşı'nın tüm günahını onunla çevresindeki bir avuç kişinin üstüne yüklemek bir bakıma kolay bir yoldur. Ama bu çılgın nasıl yüzbinleri örgütleyebildi ve milyonları arkasından sürükleyebildi? Hitler'i yaratanın en başta Alman tekeli kapitalizmi olduğunu herhalde unutmamak gerekir. Ve o tekeller bugün de Amerika'da, Almanya'da, İngiltere'de, Japonya'da vardır; daha da büyümüş, semirmişlerdir. Onlar bugün de halkların el emeğinin, alın terinin büyük bir bölümünü yıkıcı silahların yapımına harcıyor, hayatı ve insanlığı yokedecek bir nükleer savaş tehlikesini canlı tutuyorlar.

Faşizmin yenilişinin 40. yıldönümünde de onlar ve onların sözcüleri, en başta da Reagan, gerçekleri çarpıtmak, kitleleri yanıltmak, dünyamızda gerilimi arttırmak için büyük çaba gösterdiler. Bu çevrelerin elinde güçlü propaganda araçları var ve tehlikenin Sovyetler Birliği'nden, sosyalist sistemden geldiğine dair sürekli olarak kamuoyunu aldatmaya çalışıyorlar.

Oysa Sovyetler Birliği kurulduğu günden bu yana sürekli ve samimi bir şekilde barışçı bir politika izledi ve bugün de yaptığı odur. Sovyetler Birliği her türlü nükleer silahın yapımının ve konumlandırılmasının durdurulmasını, bu silahların azaltılmasını ve giderek tümenden ortadan kaldırılmasını öneriyor. Sovyetler Birliği, dünyamızda nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler oluşturulmasını, Avrupa ve Ortadoğu'nun da buna dahil edilmesini öneriyor. O, uzayın silahlandırılmamasını, "yıldızlar savaşı" girişimlerinin durdurulmasını istiyor. Bunlar çok açık, somut, barışçı öneriler değil mi?

Ancak ABD emperyalistleri ve onların Batı dünyasındaki öteki yandaşları bu önerilere ve kitlelerin barış istemine aldırıyorlar.

Reagan ve ötekiler, dünya kamuoyunu aldatma çabalarına son veremeli ve Sovyetler Birliği'nin, sosyalist ülkelerin somut barışçı önerilerine cevap vermelidirler.

Ancak, ne yazık ki, bu çevrelerin kendiliğinden böylesine olumlu bir tavrı benimsemiyeceklerini biliyoruz. Reagan ve benzerleri, halk oyuyla seçilmiş olsalar bile, halkı değil, tekel-leri temsil ediyorlar. Onların aşırı kar planlarına hizmet ediyorlar. Durmadan silah üretmelerinin, gerginliği arttırmalarının nedeni budur. Barışı ve özgürlüğü onlardan bekleyemeyiz.

Barışı ancak kitlelerin mücadeleleriyle kazanabiliriz. Savaş akbabalarının güçlü propaganda çarkının, yüzlerce gazetenin, televizyon ve radyo vericisinin karşısına, uyanık, barışsever milyonların ordusunu dikmeliyiz. Reagan ve ötekilerinin kitleleri aldatmasına izin vermemeliyiz.

Arkadaşlar,

Geçtiğimiz günlerde önemli bir yıldönümü daha yaşadık. Vietnam halkı kurtuluşunun 10. yıldönümünü kutladı. Uzakdoğu'da, amansız bir emperyalist saldırıya karşı kazanılan bu zafer, Vietnam halkı için olduğu kadar, dünyanın tüm halkları, barış, demokrasi ve ulusal kurtuluş güçleri için de önem taşıyordu. Diyebiliriz ki yiğit Vietnam halkı hepimiz için savaştı.

Bu, ABD bakımından haksız, kirli savaş, Amerikan halkına da bir hayli acılara, kayıplara mal oldu. Ne var ki Amerikan emperyalistleri bu savaştan da gereken dersleri çıkarmadılar. Aradan çok geçmeden bu kez de Lübnan'da maceraya giriştiler. Ve açık Grenada zorbalığından sonra, şimdi de Nikaragua'ya karşı böylesine saldırgan ve maceracı bir tutum içindeler.

Şili'deki faşist darbenin baş sorumlusu ve Latin Amerika'daki öteki faşist ve gerici diktatörlüklerin bizzat Nikaragua halkına uzun yıllar kan kusturan Samoza rejiminin baş destekçisi olan ABD emperyalistleri, Nikaragua devrimine tahammül etmiyor, hem de "özgürlük ve demokrasi adına, bu halkın kendisine seçtiği yönetimi devirmek, devrimi boğmak istiyorlar. Bu. Abraham Lincoln'u öldürten Güneyli köle sahiplerinin mantığıdır.

Emperyalist çevrelerin bugün faşizme ilişkin söylediklerinde samimi olmadıkları, özgürlük ve demokrasi konusundaki sözlerinin tam bir ikiyüzlülük olduğu, bizzat bizim ülkemizdeki faşist rejime sağladıkları destekten bellidir. Bu kanlı rejim, en başta ABD emperyalistlerinin çabasıyla işbaşına geldi ve yine onların ve

(Devamı 8. sayfada)

Halkımızın Yakın Tarihinden Önemli Bir Sayfa

ŞEYH SAİT AYAKLANMASI

Şeyh Sait ayaklanmasının üzerinden 60 yıl geçti. Bu ayaklanmaya katılmış savaşçılar arasında hala hayatta olanlar var. O dönemin çocukları ise bugünün yaşlıları. Bu ayaklanmanın izleri halkımız için hala tazedir.

Sömürgeci güçler, halkımızın Cumhuriyet dönemindeki bu ilk ayaklanmasını da kan ve ateşle ezdiler. Ama bu Kürt halkının özgürlük tutkusunu, kurtuluş kavgasını yok edemedi; aksine bu tutkuyu daha da biletti. Verilen kurbanlar, çekilen acılar halkımızın saflarında yeni ve daha gur mücadele tohumları ekti. Sömürgeci güçlerin o gün ve daha sonra, Kürt halkının direncini kırmak, onu köleleştirmek, ona dilini, kültürünü, tarihini unutturmak için başvurduğu tüm yol ve yöntemler para etmedi. Bugün de halkımız parçalanmış olan ülkesinin her parçasında yığılta savaşıyor ve bu savaş zafere kadar devam edecek.

Şeyh Sait Ayaklanması Hangi Koşullarda Patlak Verdi

Türk sömürgecileri, uzun yıllar Şeyh Sait ayaklanmasına ilişkin gerçekleri örtbas etmek, çarpıtmak için yoğun çabalar harcadılar. Bu ayaklanmayı "Kemalist reformlar"a, ya da "devrimler"e karşı gerici bir hareket gibi sunmaya çalıştılar. Ayaklanmanın arkasında "İngiliz parmağı" gösterdiler. Ne var ki bu iddiaların gerçeklerle bir ilişkisi yok. Bu, geniş halk yığınlarının katıldığı bir ulusal ayaklanma idi ve onu yaratan nedenler, daha Osmanlıların despot yönetimi altında başlayıp, Cumhuriyetten sonra da devam eden, hatta daha da ağırlaşan baskı ve sömür rejiminde yatmaktadır.

Kürdistan, despot Osmanlı rejimine karşı tüm 19. Yüzyıl boyunca bir biri ardı sıra patlak veren ayaklanmalara sahne oldu. Bunlar içinde geniş boyutlu olan ve Osmanlıların ancak İran'la ve Batılı büyük sömürgeci devletlerle işbirliği ederek bastırabildikleri iki tanesi, Bedirhan Paşa ile Şeyh Ubeydullah ayaklanması ulusal bağımsızlığa yöneliktiler.

Kürt ulusal hareketi 20. Yüzyılın başlarında daha örgütlü biçimler kazanmaya başladı. 1898 yılında Kahire'de yayınlanan Kürdistan dergisi, Kürt halkının kültür değerleri ve tarihinin yanı sıra, ulusal amaçlarını da ortaya koyuyordu. 1908 Meşrutiyet hareketinden sonra Osmanlı devletinde oluşan nisbi demokratik ortamda Kürtler de çeşitli örgütler kurdular ve yayımlar çıkardılar. Bu yayınlarda dil, kültür, tarih sorunları canlı biçimde tartışılıyor,

ulusal hak ve istekler dile getiriliyordu.

Osmanlı Devleti, Alman emperyalistlerinin güdümünde girdiği Birinci Dünya Savaşından yenik çıktı. Emperyalistler 1916 yılında kendi aralarında yaptıkları Sykes Picot anlaşmasına uygun olarak Osmanlıların mirasını kendi aralarında bölüştiler, Arabistan'da kendi paylarına düşen yerlerde kukla yönetimler oluşturdular. Kürdistan da birkez daha parçalandı.

Rusya'da zafere ulaşan 1917 Büyük Ekim Devrimi, Çarlığa bağlı bir dizi halkı özgürlüğe kavuşturmuş ve sosyalizm yoluna sokmuştu. Bu, ulusal baskı altındaki diğer Asya, Afrika, Amerika halkları için de güçlü bir esin kaynağı olmuş, ulusal kurtuluş mücadelelerinin başlaması ve zaferi için uygun koşullar yaratmıştı.

Savaş sonrasında galip devletlerle Osmanlılar arasında yapılan barış görüşmelerine Kürtler de temsilcileri Şerif Paşa vasıtasıyla katıldılar. Sevr anlaşması ile Doğu'da Ermenistan'ın yanı sıra bir Kürdistan devletinin de kurulması kabul edildi. Söz konusu devlet Kürdistan'ın tamamını değil, ancak bir parçasını kapsıyordu; buna rağmen, Kürtler bakımından önemli bir olaydı.

Ancak olaylar başka türlü gelişti ve Sevr anlaşması da kağıt üzerinde kaldı. Anadoluyu paylaşmak üzere dört bir yandan saldırıya geçen emperyalist güçlere karşı Türkler gibi Kürtler ve diğer azınlık halklar örneğin Çerkezler de çoğu yerde kendiliğinden direnişe geçtiler. Direniş hareketini birleştiren ve örgütlü bir öncülüğe kavuşturan Erzurum ve Sivas Kongreleri, Kürt nüfusun yoğun bulunduğu bu illerde toplandı ve Kürtler bu kongrelerde etkin bir rol oynadılar. Mustafa Kemal ve arkadaşları, "Saltanatın ve Halifeliğin" korunmasını temel slogan yaptılar ve tüm bu halkları birleştirebilecek islami bir cephe oluşturdular.

Bu nedenledir ki daha kurtuluş savaşı sırasında Diyarbakır'da, Malatya'da, Dersim'de güçlü biçimde kendini gösteren ve hatta Sivas yöresinde Koçgiri'de bir ayaklanmaya dönüşen Kürt ulusal hareketi, büyük ölçüde ayrışıp bağımsız bir yol izlemedi ve Mustafa Kemal liderliğindeki mücadele ile birleşti. Mustafa Kemal, Kürtleri yatıştırmak ve onları ittifağa kazanmak için yoğun çabalar gösterdi. Osmanlı hükümetinin temsilcileriyle Heyeti Temsiliye arasında Amasya'da yapılan görüşmede Kürdistan'a özerklik verilmesi konusunda görüş birliğine varıldı ve bu "Kürdistan'a duyuruldu". Ankara'da oluşturulan Millet Meclisi'ne Kürdistan adına bir dizi Kürt aşiret reisi, eşrafı katıldı.

Lozan Konferansı'nda da Kürt sorununu yoğun biçimde tartışıldı. Türk temsilcisi İsmet Paşa'nın aynı zamanda Kürtleri temsil ettiğine dair Ankara Büyük Millet Meclisi'ndeki 72 Kürt milletvekiline teller çekti. İsmet Paşa konferansta Kürt halkını inkar etmedi, tersine ona övgüler yağdırdı.

Ne var ki Lozan'dan hemen sonra, iktidarı elde tutan Türk burjuvazisi ve onun temsilcileri Kürtlere ilişkin vaatleri çabuk unuttular. 1924'te çıkarılan anayasada devletin resmi dili Türkçe olarak benimsendi ve Kürt halkına en basit bir ulusal ve demokratik hak tanınmadı. Tersine, Kürt halkına yönelik ırkçı, şoven bir baskı politikası hızla yürürlüğe sokuldu. Bu baskı politikasının Kürt halkı içinde tepkiler yaratması kaçınılmazdı ve çok geçmeden bu tepkiler görüldü.

Ayaklanmanın Zamansız Başlaması

Birkısım Kürt aydın ve yurtseverleri 1922 yılında "Kürt İstiklal Cemiyeti"ni (Azada Örgütü) oluşturmuşlardı. Başkanlığını Cıbranlı Miralay Halit Bey'in yaptığı bu gizli örgüt, kısa sürede Kürdistan'ın birçok yerinde şubeler açmıştı. Üyeleri arasında milletvekilleri, subaylar, doktorlar, din adamları vardı. Kürdistan'da son derece güçlü olan Nakşibendi tarikatının lideri Şeyh Sait de bunlar arasındaydı.

Ankara hükümeti bu örgütten haberdardı, kitleler arasında gereği gibi örgütlenmeden, ayaklanma hazırlıklarını tamamlamadan onu dağıtmak ve yurtsever hareketi bastırmak için fırsat kollamakta idi.

Bitlis Milletvekili Ziya Bey'in 1924 Haziranında, Kürdistan'daki bir birlikte subay olan kardeşine çektiği telgraf yanlış anlaşıldı ve ayaklanmanın başlatılması için işaret sanıldı. Hakkari yöresindeki Nesturilere karşı konumlandırılmış olan bir askeri birliğin başındaki Kürt subayları, İhsan Nuri ve arkadaşları, askerleriyle birlikte baş kaldırdılar ve dağa çıktılar. Ancak bu zamansız hareket çevreden ciddi bir destek görmedi ve subaylar bir süre sonra erleri terhis edip, kendileri de Suriye'ye geçtiler.

Ankara hükümeti bunu uygun bir fırsat sayıp "Kürt İstiklal Cemiyeti"ne karşı tutuklamaları başlattı. Tutuklananlar arasında Miralay Halit Bey de vardı. Şeyh Sait söz konusu günlerde Hınıs'ta bulunuyordu. Hükümet makamlarınca, tutuklanan kişilerle ilgili tanıklık yapmak üzere mahkemeye

çağrıldı; ancak bunun bir tuzak olduğunu anlayan Şeyh Sait çağrıya uyamadı ve Palu'ya doğru hareket etti. Bu yolculuk sırasında kendisine kalabalık bir kitle eşlik etti. Şubat başında Piran yöresine vardığında, bölgeye gelen bir jandarma birliği, kabile içinde haklarında tutuklama kararı bulunan bazı kişiler olduğunu ileri sürerek bunların teslim edilmesini istedi. Bu istek red edilince jandarma zora başvurdu ve çatışma çıktı. Bu olayda jandarma birkaç kayıp verdi ve geri çekildi.

Hükümet bu olayı bahane ederek Şeyh Sait üzerine askeri birlikler sevk etti ve o, ayaklanmayı başlatan kıvılcım oldu. Çevre ilçelerde hükümet binası ve karakollar kısa sürede ele geçirildi, Darahine (Genç) Kürdistan'ın geçici merkezi tayin edildi.

Ayaklanmanın duyulması ile birlikte Ankara hükümeti harekete geçti. 23 Şubat'ta Genç, Muş, Ergani, Dersim, Diyarbakır, Mardin, Urfa, Siverek, Siirt, Bitlis, Van, Hakkari ve Erzurum'u kapsayan bölgede sıkıyönetim ilan edildi. Bölgeye asker ve malzeme sevkıyatı başladı.

Yurtsever güçler kısa sürede Lice, Hani, Ergani, Maden ve Siverek'i işgal ettiler. Varto bölgesinde Türk birlikleri bozguna uğradı.

Ankara Büyük Millet Meclisinde sertlik taraftarları harekete geçtiler. 3 Mart'ta "Tahriri Sükun" kanunu çıkarıldı ve İstiklal mahkemeleri kuruldu. Mustafa Kemal ve öteki yandaşları, sözkonusu olayları, muhalefet hareketini ve hoşlarına gitmeyen tüm sesleri bastırmak için uygun bir fırsat saydılar. İlk gün, İstanbul'da çıkan beş büyük gazete kapatıldı. Bir hafta içinde bu sayı dokuza çıktı. Bir grup gazeteci tutuklanarak yargılanmak üzere Diyarbakır ve Elazığ İstiklal mahkemelerine gönderildi.

Şeyh Şerif ve Yado'nun komutasındaki güçler Elazığ'ı kolayca ele geçirdiler tutukluları serbest bıraktılar. Elazığ'ı korumakla görevli askeri birlikler Elazığ-Malatya arasındaki Kömürhan mevkiine çekildiler. Hasanhanlı Halit komutasındaki yurtsever güçler 19 Mart'ta Malazgirt ve Muş'u ele geçirdiler. Aynı günlerde, Türk hükümetinin elinde esir olan Halit Bey ve Yusuf Ziya Bitlis'te idam edildiler.

Yurtsever güçler üç koldan Diyarbakır üzerine yürüdüler ve 2 Mart'ta kenti kuşattılar. Çatışmalar 22 Mart sabahına kadar devam etti. Bir ara 60 kişilik bir grup kente sızmayı başardı. Ne var ki kenti ele geçiremediler ve bu kuşatma yenilgiye uğradı. Yeni askeri birliklerin bölgeye ulaşması üzerine yurtsever güçler geri çekilmek zorunda kaldılar.

Mart sonunda düşman saldırısı güçlendi. Türk hükümeti Fransızlarla anlaşarak önemli askeri birlikleri Suriye'den geçirerek Kürtleri Mardin ve Diyarbakır yöresinde kuşattı. Düzenli birliklere karşı tutunamayan halk güç-

leri Şerafeddin dağlarına doğru çekildiler. 8 Nisan'da Muş yeniden Türk birliklerinin eline geçti. Ayaklanmanın yenilgiye uğradığını gören Şeyh Sait, yanındakilerle birlikte İran'a geçmeyi düşünüyordu. Ancak yanındakilerden Binbaşı Kasım adında bir alçağın ihbarıyla Çarbuhr köprüsünde etrafı çevrildi ve yakalandı.

"Amacınız Bağımsız Bir Kürdistan Kurmaktır"

Şeyh Sait ve arkadaşlarının bir bölümü Mayıs sonunda Diyarbakır İstiklal Mahkemesinde yargılandılar, 27 Haziran'da o ve 46 arkadaşı idama mahkum edildiler ve ertesi gün idam edildiler.

Sömürgeci Türk yönetimi, Şeyh Sait ayaklanmasının iç yüzünü dünya kamuoyundan saklamak, onu karalamak ve gerici göstermek için, o günden bu yana birhayli propaganda yürüttü. Ancak bu yargılamanın kendisi onu yalanlıyor.

Diyarbakır İstiklal Mahkemesi'nin savcısı, bu ayaklanmayı Bosna, Hersek, Arnavutluk, Suriye ve Filistin kurtuluş hareketlerine benzetiyor, "Kürt ihtilali" olarak niteliyordu. Mahkeme başkanı ise kararı açıklarken şöyle diyor: "Aranızdan bazıları hükümetin idari yolsuzluklarını isyan bahanesi yaptılar, diğerleri hilafetin müdafaasını sebeb olarak gösterdiler; fakat hepimiz bir noktada birleştiniz: Bağımsız bir Kürdistan yaratmak."

Şeyh Sait ve arkadaşları yargılama boyunca haklı amaçlar için savaştıklarını söylediler ve baş eğmediler. İdam sehpası önünde Şeyh Sait, "6 Milyon Kürt birgün sizlerden öcümüzü alacaktır!" diye haykırdı. Dr. Fuat'ın son sözü: "Yaşasın Kürdistan!" oldu.

Halkımıza karşı Barbarlık ve Soykırımı

Galip düşman yeni bir barbarlık örneği verdi. Şark İstiklal Mahkemesi Nisan ve Temmuz arasında Kürt yurtseverlerine idam cezaları biçti ve yüzlerce aydın ve yurtsever darağaçlarına gönderildiler.

Halka karşı zulüm ve gaddarlık ise tüm ölçülerini aştı. İnsanlar, ayaklanmaya katılıp katılmadıklarına bakılmaksızın, çocuk, kadın ve yaşlı demeden soy kırımından geçirildiler, harmanlarda, değirmenlerde idam mangalarının kurşunlarıyla tarandılar veya toplu halde diri diri yakıldılar. İşkencenin türünü gördükler. İşe yarar herşey talan edildi, yiyecekler tahrip edildi.

Bölgeyi tarayan askeri birlikler 27.000 kişiyi yok ettiler. Bunun ardından ise "Mecburi İskan" kanunu çıkarıldı ve halkımızın Batı'ya kitle halinde sürgünü başlatıldı.

Yenilginin Nedenleri ve Sonuçları

Kürt halkı bu savaşta ne politik, ne de askeri bakımdan gereği gibi örgütlü değildi. Ayaklanma, daha çok, ağır zulüm ve sömürüye karşı kendiliğinden bir başkaldırı niteliği taşıyordu. Liderler kitlelerin önüne, onların temel çıkarlarını, ekonomik ve demokratik istemlerini içeren açık, net bir program koyamadıkları gibi, onları, koşullara uygun bir direnme savaşının gereklerine göre de örgütleyemediler. Silah ve teknik bakımından üstün, iyi eğitilmiş bir düzenli orduya karşı, halk düzensiz biçimde ve daha çok moral gücüyle savaştı. İzlenen savaş taktikleri yanlış. Ülkenin coğrafyasına, eldeki olanaklara uygun savaş taktikleri -örneğin partizan savaşı- örgütlenemedi.

Diğer yandan Kürdistan'daki feodal yapı, mezhep ve aşiret çelişkileri tüm güçlerin birliğini engelledi, düşman da bu çelişkileri, her zamanki gibi kullanmasını bildi. Kimi yerde, düşmanın vaatlerine kanan şefler tarafsız kalırken, kimi yerde, de bizzat düşmana destek oldular ve yurtsever güçleri arkadan vurdular. Örneğin Varto yöresinde Lolan ve Hormekan aşiretlerinin tutumu böyle oldu.

Kürt ayaklanması uluslararası düzeyde de gerekli destek ve ilişkilere sahip değildi.

Tüm bu nedenlerle ayaklanma yenilgiye uğradı. Ancak Kürt halkı, liderlerinin yok edilmesine rağmen, yer yer, Çapakçur, Sason dağlarında olduğu gibi kahramanca direndi ve bu direniş üç yıl kadar sonra Ağrı yöresinde yeni bir ayaklanmaya yol açtı.

Düşmanın zulmü, baskısı ve dök-tüğü kanlar ise Kürdistan'da yurtseverlik ateşini yok edemedi, tersine bu ateşi alevlendirdi; o güne dek politikanın dışında olan geniş halk yığınlarını uyandırdı, ulusal duyguları güçlendirdi.

Diğer yandan, Ankara hükümeti, ülkedeki muhalefet güçlerini baskı altına almak, işçi sınıfından ve diğer toplum kesimlerinden gelen demokratik istemleri bastırmak için bu ayaklanmayı bir bahane olarak kullandı. 17 Kasım 1924'te Atatürk'ün onayı ile kurulmuş olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı. Çünkü o, Cumhurbaşkanı'nın siyasi partilerden bağımsız olmasını, serbest seçimleri, yargının bağımsızlığını, basın özgürlüğünü ve benzer demokratik istemleri savunuyordu. Bunun yanı sıra işçi hareketi daha sert bir baskı altına alındı, sendikalar kapatıldı ve 1 Mayıs yasaklandı. 1 Mayısın yeniden işçi bayramı olarak kutlanması, ancak 1976'da ve işçi sınıfının zorlu mücadelesiyle mümkün olacaktı.

Kemalist iktidar, Kürt halkının yenilgisiyle birlikte halkımızın tarihi ve

(Arkası 8. sayfada)

Dî Sala 60 Da

SERHILDANA

Ji serhildana Şêx Sait vir da 60 sal derbaz bûn. Dî destpêka meha Sibatê, sala 1925, gelê me diji zîlm û zordestiya Roma Reş seri hilda. Ew serhildan bo azadiyê bû, bo avakirina Kurdistanêke azad bû. Dî nav çend rojan da Kurd li gelek ciyan bi xurti rabûn, çawa agir bi çiyayê hîşk bîkeve. Lê pîr mixabin zû ji şikiyan. Dijmîn xurt bû, bi nizam bû û Kurdan ne gora şereki dirêj xwe rêz û hazir kiribûn. Şoreş di xwîn û şewatê da hat pelixandin.

Kurdan disa windakir, lê tesira serhildanê li ser gelê Kurd xurt bû. Bir û baweriyên welatparêzi bi fi-rehi û kûrahi di nav gel da bîngeh girt. Rojên serhildanê ji bira gelê me neçûn. Gelek kesên ku ew roj ditin hin xweş in. Çirok û kîlamên derheqa serhildanê iroj ji di her malekê Kurd da tene gotin.

Sedemê Serhildanê Çibûn

Hukumeta Tirk, li derheqa serhildana Şêx Sait da propagandeyêke gelek mezin kir li ser derewan, xwest şoreşa Kurd xeraw nişande ji xelkê Tirkîyê û biyaniyan ra. Wê got ew serhildana kewneperestan bû ku diji "reform" û "şoreşên" Kemalistan derketin, xwestin disa Padişah û Xelîfe binin ser hukim. Disa gotin, di paş vê serhildanê da tiliya Îngilizan hebû ku dixwestin ji hukumeta Enqerê ra serêşekê derxinin da ku bîkaribin pîrsa Musulê gora daxwazên xwe safi bikin. Lê ev gili gotin ne rast in; sedemê serhildana Kurdan ne wek gotina hukumeta Tirka ye zordest e.

Belê, serokê serhildanê Şêx Sait bi xwe ehlê din bû, serokê terîqata Naqşibendi bû ku li Kurdistanê tesira xwe gelek mezin bû. Tevî wi hin şêxên din ji di serhildanê da ci girtin. Herusa ji ewana di dema serhildanê da behsa din û diyanetê kirin, xwestin bi vi awayî gelê Kurd bi xurti diji bandûra hukumeta Tirk derxînin. Lê ew nişanên xuyayi ne bes in ku meriv bêje serhildan bo armancên dini bûn û Şêx Sait û hevalên wi dixwestin Padişahi û Xelîfetiye car-din avabikin.

Armanca Serhildanê Kurdistanê Azad Bû

Sedemê serhildanê di bîngehi da zulm û zordestiya ser gelê Kurd bû. Hin 50-100 sali zêtir berê ji Kurdan diji Dewleta Osmani gelek caran seri hildan û xwestin Kurdistanê azad bikin.

Dî sala 1806'da li Silêmaniyê Av-

dirêhman Paşayê Baban bona vê yekê seri hilda. Dî 1820'da Zazayan seri hildan. Dî salên 1829-1839'an li Mintîqa Rewandûzê, Çolemêrgê, Tur Abdin, Sincar û Diyarbekrê Kurd ge-le caran rabûn û dewleta Osmani hercarê leşkerekî gelek giran şande ser wan. Dî rabûna Rewandûzê navbera salên 1835 û 1839 da, serokê serhildanê Mehmet Paşa ji Ezirbaycanê heya Zaxoyê li Kurdistanê Iraqê xiste bin destê xwe, xwest dewletekî serbixwe avake. Wi diji Osmani û Îraniya li du eniyên şer kir, dijmîn xurt bû û li dawiyê windakir.

Piştî, di salên 1840'i da Bedirxan Beg rabû. Piştî Bedirxan Beg Şêx Ubeydullah... Armanca wan herduwan ji avakirina dewleteke Kurdi bû. Lê Osmani û Îraniyan, bi alikariya dewletên Xerbi yê kolonyalist zora wan ji birin.

Dî sala 1908'da "Jontirkan" şoreş çêkirin û di dewleta Osmani da meşrûtiyet ilan bû. Dî destpêkê da azadi û serbestiyek fireh hebû. Wek gele mîletên bin destê Osmanîyan, Kurdan ji xwe ra komeleyên siyasi û çandî avakirin, kovar û rojname derxistin. Dî van kovar û rojnameyan da li ser ziman, çand û diroka Kurdan nivîsin û armancên xwe yê millî nişan dan. Pîr nebori hukumeta "Jontirkan" îtîhat û Terakki dawîya serbestiyê ani, û komele û kovar-rojnameyên Kurdi ji girtin.

Tirk bi dû Elmana ketin Şerê Cihanê Mezin a Pêşin, xwestin heya Navçeyê Eşya biçin û împaratoriyeke mezin avakin, rojên berê bi paş va binin... Lê şer windakirin û dawîya Dewleta Osmani hat.

Hin di nav şer da, sala 1916, hin dewletên Rojava, bona parvekirina erdê Osmaniyan di nav xwe da hevhatina Cykes Picot çêkirin. Piştî şer di sala 1920'da dewletên Rojava û Osmani Hevhatina Sevêr imzakirin. Bi vê hevhatinê Dewleta Osmani belav dibû, pîraniya erdê wê di nav dewletên împeryalist da parva dibû, ji Tirkîkan ra li dora Enqerê dewletekî piçûk saz dibû, li Rojhilat ji du dewletên nu, Ermenistan û Kurdistan dahate avakirin.

Kurd ji bi awayekî resmî di Hevhatina Sewrê da amadebûn. Nûnerê wan Şerîf Paşa bû. Dewleta Kurdi ku gora vê hevhatinê çê dibû, tenê beşekî Kurdistanê digirte nav sinorên xwe. Disa ji ew bo Kurdan gaweik mezin bû. Lê bûyer bi şikleki din pêkhatin û Sewr ji li ser kaxîzê ma.

Împeryalistên Îngiliz, Fransîz û Îtalyan, bona destxistina para xwe êrişî ser Anadolê û Kurdistanê kirin; berekî va ji Yewnani kişîrin. Gelên

Kurd, Tirk û Çerkez li her derê rabûn diji êrişgeran şer kirin. Kurdan li Kurdistanê jêri diji Îngilizan û li Ruha û Enteb û Meraşê diji Frasiyan camêriyêk mezin nişan dan ku leşgerên Tirk li meydana tune bû...

Hingê Mistefa Kemal derkete meydana bi navê xilaskirina Seltanê û Xelîfê, din û dewleta Osmani, ji destê dewletên Rojava.

Bi rasti, Mistefa Kemal bi baqili, bi hostati dest bi kar kir, bi naye din û Xelîfê cephewekî Îslamî avakir û hemû gelên Îslam gihande hev... Ji şêx û axa û begên Kurdan ra gelek name şandin û tê da got "iro roja yekîtiyê ye, da ku em bîkaribin mal û namûsa xwe ji biyaniyan bîparêzin". Disa ji Kurdan ra got ku heqen wan ên millî hene û ji wan ra xwemux-tari wê bê dayin...

Bona vê yekê bû ku Kurdan riya xwe ji Tirkîkan veneqetandin, di bin seroktiya Mistefa Kemal da yekbûn. Kongreyên Erzurum û Sêvasê di van bajarên da kombûn ku pîraniya xelkê wan Kurd bûn û her usa ji, nûnerên Kurdan di van Kongreyan da ciyek fireh girtin. Disa ji, hin di nav şer da, tevgera Kurdi bo serbestiyê li hin ciyan, li Meletyê, Elazîzê, Sêvas û Diyarbekrê xwe bi xurti nişan da.

Piştî şer di Konferansa Lozanê da pîrsa Kurdi disa bi xurti hat qisekirin. Lê bi rasti, vê demê da Kurdan sisti nişan dan, bi pîrsa xwera xudi derneketin, bawerîya xwe bi hukmeta Enqerê anin. 72 mebusên Kurd li Meclisa Enqerê ji Konferansê ra têt kîşandin ku Îsmet Paşa çawa nûnerê Tirkîkan e, her usa ji nênerê Kurdan e...

Lê piştî ku Mistefa Kemal û hevalên xwe, ango hukumeta Enqerê, karê xwe bir seri, rû ji Kurdan vege-rand, siyaseta bûrjûwaziya Tirk û şovin û zordest da pêş xwe. Bîngehên dewleta Tirkîyê li ser nijadparêziyê çêkir, tu muxtari û heq neda Kurdan. Îja riya Kurdan û dewleta nu disa cuda bû, Kurdan destpêkirin li riya rîzgariyê geriyan.

Ev e sedemê bîngehinê serhildana Şêx Sait û serhildanên piştî wê.

Serhildan Bêwext Destpêkir

Hin di sala 1922'da hin Kurdên birewer û welatparêz "Komela Serxwebûna Kurdistanê" (Komela Azadi) avakiribûn. Serokê vê rêxistinê Miralay Xalîd Begê Cibran bû. Wê bi veşarti kar dikir û di demeke kurt da li gelek bajarên Kurdistanê beşên rêxistinê avabûn. Dî nav endamên wê da mebus, zabî, toxtor û her usa ji eşraf û şêx hebûn. Şêx Sait ji bû en-

ŞÊX SAÎT

dame rêxistinê.

Hukumeta Tirk hay ji vê komelê hebû, bi rêya casûsên xwe bi dû wê bû û dixwest rê nede ku ew xwe baş çê bike û bîşidine, rojki berê êrişî ser wê bike û belav bike.

Dî havina sala 1924'a da Mebûsê Bitlisê Ziya Beg ji birayê xwe ra têtgrafek kişandî bû lî Kurdistanê zabî bû. Wi ew têtgraf bi xeletî fêmkir, ûsa têt gihîşt ku ew nişana destpêkirina serhildanê ye. Bona vê yekê, Îhsan Nûri û çend hevalên xwe ku li mîntîqa Bitlisê zabî bûn lî ser komek leşker, xwe asê kîrî û derketin çiyê, Lê ditin ku ji xelkê rabûn-tîşt tune ye, bêçare leşker ter-hîs kîrî û xwe ji derbazi Sûri bûn.

Hukumeta Tirk ew bûyer ji xwe ra kir mane û dest bi girtina endamên Komela Azadi kir. Serokê rêxistinê Xalî Beg ji hat girtin.

Hîngê Şêx Saît lî mîntîqa Xînisê bû. Hukumetê jê ra xeber şand ku bê dî mehkemê da şadeti bike. Şêx têt-gihîşt ku ew dafek bo wi û razi nebû, tevi hî mirîdên xwe ji Xînisê derket, berê xwe da Paloyê.

Dî rê da gelek kes tevlê bûn. Dema ew gihastin mîntîqa Pîran, komek cendirmeyê Tirk ji hat wê. Cendirme navê çend kesan da û xwest ku wan bigre bibe. Şêx razi nebû. Ji ber ku cendirme xwest darê zorê bibe, musademe çêbû û cendirme hatin kuştin. Û ew bûyer bû sedemê destpêkirina serhildanê. 7'ê Sibatê bû, sala 1925.

Hukumetê ji vir û wê leşker şande ser Şêx Saît. Kurdan ji dest pêkirin, avêtin ser qereqol û bajarên.

Xanê, Lice, Siverek, Darahênê (Genç) di demê kurt da ket dest Kurdan. Darahênê kîrî payitextê Kurdistanê yê mîweqet.

Kurdan Palo ji girtin û dî bin se-rektiya Şêx Şerîf û Yado da êriş bîrî ser Xarpîte (Elazîzê), Fırqa Elazîzê revî û bajar kete destê Kurdan.

Xebera serhildanê çawa giha Enqerê, hukumet hema kombû û idara Orfî êlan kir û ji çarali leşkerê giran rêkir ser Kurdistanê. Meclîsa Enqerê bi wê ji nema, dî 3'yê Adarê da hukumet hat guhartin, Fethî Okyar çû, Îsmet Paşa (Înönü) hukumeta nû saz-kir. Îsmet, eslê xwe Kurd bû, lê ji yê dî hîştir bû. Şikandî û qirkirina Kurdan bi destê wi hat çêkirin.

Dî 4'ê Adarê da Qanûna "Takrîrî Sukûn" hat derxistin, "Îstiklal Mahkemeleri" hat saz-kirî, gelek rojname lî Enqerê û Îstembolê hatin girtin û gelek rojnamevan ketin hepsê.

Dî 19'ê Adarê da Xalî Beg û Ziya Beg lî Bitlisê Hatî dardakîrî. Piştî

wê Kurdê dora Mûşê rabûn û Mûş û Milazgîr girtin. Kurdan bi sê qolan êrişî ser Diyarbekrê kîrî, 2'yê Adarê da dorlê girtin. Qasî 60 kes ji wan ji bedenê derbaz bûn û ketin bajêr ji. Le pîr mîxabin dî vî şerî da bi ser neketin, şikiyan û 22'yê Adarê da şunda kişîyan. Dî dest dijîmî da top û makineli hebûn û bedenên bajêr ji astengek mezin bû bo Kurdan.

Hukumeta Tirk, Franse razi kir û qismek leşkerê xwe ji Sûri, bin xetê ra derbaz kir û ji cenûb lî mîntîqa Mêrdînê-Ruhayê êrişî ser Kurdan kir. Esker giran bû û Kurd şunda kişîyan.

Lî Elazîzê hî kêsên hov û nezan dest bi talana bajêr kîrî. Bona vê yekê, xelkê bajêr ku destpêkê da bi serhildanê ra bû, diji wê rabû û bajar girtê dest xwe, leşger vegeriya.

Lî mîntîqa Wartoyê eşîrên Xormekan û Lolan piştgiriya hukumetê kîrî û lî Kurdan xistin.

Şêx Saît dît ku êdî rewş guhari û dijîmî zora wan bîr, xwest bi hevalên xwe ra derbazi Îranê be, Lê Qasîmê xayîn bi dîzi xeber gihande dijîmî û lî pîra Çarbuherê gihîştin wan, ew girtin.

"We Dixwest Kurdistanê Serbixwe Çebîkî"

Herçiqas hukumeta Tirk tim propagandê dîke ku serhildana Şêx Saît tevgerê kevnepêst bû, dixwest seltanat û Xelîfetiyê şunda bine, es-sên şerîetî serrast bike, lê bi rastî ne usa ye. Pîrsa dîni dî tevgerê da ne ya esli bû. Pîrsa esli rîzgariya Kurdan bû. Lê rast e, dî wê demê da gundi-yên Kurd dî aliyê pîrsa netewî de ne ewqas hîşyar bûn; Şêx Saît û hî merîvên rêber wek wi, bi şîarên dîni xwestin xelk bi firehî bîkîşîmî nav refê serhildanê.

Ma Mîstefa Kemal bi xwe, dî dest-pêka şerê welatparêzî da şîarên dîni bi kar neanî? Yê ku behsa rîzgar-kirina seltanat û Xelîfetiyê dîkîrî ew bi xwe nebûn?

Wexta ku mudeymomiye mehkema Diyarbekrê dî mehkemê da ji bo Şêx Saît û hevalên wi ceza dixwest, digot, "Ew serhildan ji wek şoreşa Bosna Hersekê, ya Albaniyê (Arnauvluk), Sûriyê û ya Filistinê bû; ew şoreşê Kurd bû."

Serokê mehkemê ji wexta bîrîyara dawî xwend, got, "We hînan hî xî-rabîyên hukumetê ji rabûna xwe ra kir mane, we hînan parastina Xelîfetê kir mane. Lê we hemûvan lî ser ar-manceki gotina xwe yek kîrbû: Çêki-

kîrîna Kurdistanê serbixwe..."

Ev yek ji, bi devê hukumeta Tirk, sedemê rabûna Kurdan dî sala 1925 eşkere dîke û propagandê wani derew pûç dîke.

Tîliya Îngîlîzan dî Serhildana Şêx Saît da, ew ji derew û propagandeyê dî e. Heya nîha Hukumeta Tirk şop û delîlek rast ji wê gotinê ra nîşan ne daye.

Mîletek bo xatîrê xelkê ranabe û şer nake. Kurdan dî şerê welatparêzî-yê da (1919-1922) diji emperyalîstan şerkîrî, û Îngîlîz ji dî nav wan da bûn. Lê ya rastî ew e ku, dî şerê Şêx Saît da yê ku ji imperyalîsten alîkari girt Devleta Tirk bi xwe bû. Wê bi alîkariya Fransîzan leşkerê xwe ji Sûri derbaz kir û para lî Kurdan xist.

Şêx Saît û hevalên wi dî zindan û mehkemê da bi mîrani berxwedan. Dî 27'ê Hîzêranê da bîrîyara kuştinê dan bo wan û ew û 46 hevalê xwe roja dîne sibê şefaqê da lî ber bedena Diyarbekrê dardakîrî. Şêx Saît lî Rojhîlat nîhêrî, got: "Xem nake, şeş mîlyon Kurd wê hêfa me bîstînin!"

Dijîmî Hovîtiyek Mezin Kîr

Mehkema ku bo vî kari hatîbû saz-kîrî (Şark Îstiklal Mahkemesi) ji meha Nîsanê sala 1925 destpêkir, heya sala dîne bo sedan merîvên welatparêz fermana kuştinê da. Navê hî welatparêzan û roja dardakîrîna wan lî jêr e:

16'ê Nîsanê 1925 : Şêx Eyup û Doktor Fuat

23'ê Gulanê : Seyîd Abdulqadîr, Seyît Mehmed, Sadî, Xoce Eskerî, Awûqat Hacı Ahîdî

28'ê Hîzêranê : Şêx Saît û 46 hevalên wi.

5'ê Tîrmêxê : Hoca İbrahim Efendî.

18'ê Tîrmêxê : Qesab Sîlêman

27'ê Tîrmêxê : Mihendîz Alî û hevalên xwe.

4'ê Îlonê : Zîlfîqar û hevaleki xwe

11'ê Îlonê : Nûrî

19'ê Îlonê : Saîtê Paloyê

22'ê Çîriya Paşîn : Hesen Xayrî (Mebûsê Dêrsîm ê Berê) û Galîp Beg

28'ê Çîleyê Pêşîn : İbrahimê Paloyê

13'ê Çîleyê Paşîn 1926 : Şukrîyê Cuwaxçûrî û 11 kesê dî

6'ê Tîrmêxê 1926 : Pîr Ehmedê

Sîlvanî û 12 kesê dî

Tevi wê ji, leşkerê Tirk kete gund û bajarên Kurdistanê, bi hezaran in-

(Dawî dî rûpel 8 da)

san, jin-zaro, kal û pirek ne got qırkır, kır xani û aşan bî jindari şewitand. Yê ku nekuşt ji zulm û tedayek mezin lî wan kır. Gund xeraw kırım, talan kırım, pez û dewar telef kırım. 27 hezar insan kuştin.

Piştî wê qanûmek derxistin (Mecburi İskan Kanunu) û gelek mal û eşîr ji ciyê wan derxistin şandin xerbê. Ew insanana dî rêyan da û ciyê ku çûn lî wir, perişan bûn.

Piştî şikandina serhildanê ji, Kurdan ci û ci bî mêrani ber xwe dan, ne ketin destê dijmin. Dawiya vê berxwedanê, pîr ne bori, dî sala 1928'da lî muntîqa Gıridaxê serhildanek nû destpêkir.

Kurdan Çima Windakir

Beri hemûya Kurd bî aliye siyasi baş rêz ne bîbûn. Bajari, gundi ji idara Tirk ne razi bûn, lê dî nav xwe da ji bî xurti organize ne bîbûn. Serhildanê bê wext destpêkir, hîn hêzên welatparêz haziriya xwe ne kîrbûn. Seroktiya şoreşê ji gel ra programek eşkere, ku daxwazên wani abori û demokratik tê da ci bigre, pêşkêş ne kîrbû. Ew ji kêmasiyek mezin bû.

Kurd bî aliye ciwaki ji şundamayi bûn. Nizama Fêodalî, parçebûna gel bî rengî eşirti, dubendiya mezhebi (alevi-sunni) û bendbûna gel bî serokên fêodal-axa, beg, şêx û serokeşîr- rê ne dîda ku bir û baweriyên welatparêzî bî xurti dî nav gel da bejn bide û gel dî tevgera rîzgariyê da bî firehi ciyê xwe bigre. ji ber vê yekê bû ku lî hin ciyan şêxan, serokeşîran pêşengiya serhildanê kırım, lê lî hin ciyan, kes an ji ciyê xwe nelivî, an ji alikariya hukumatê kır û lî bîrayên xwe xist.

Bî aliye leşkerî ji kêmasiya Kurdan gelek bûn. Dijmin xudî leşkerekî nizami bû, bî çek û silahên modern û tîr cepxane bû. Dî şer da streteji û taktikê Kurdan xelet bû. Dîviya bû ew, destpêkê da nekevin şereki nizami, nejon ser bajarên mezin wek Elaziz û Diyarbêkrê. Kurdan eger bîkarîba şereki dirêj, partizani, bîdana ber xwe çêtir bû. Lê rabûn nîşkava û bî xwe û xwe çêbû, fîrsend nebû ku kesên zane, qe nebe hîn zabîtên ku dî nav tevgerê da bûn, lî ser karê leşkerî bîfîkîrî.

Sedemêk dinê ji ew bû ku tevgera Kurdî bî derva pêwendiyên baş çînekirî bû, ji tu ci alikari nestand, tenê û dor lê girti ma.

Piştî Serhildanê Şovîniya Tirkî Bîlind Bû

Mistefa Kemal û hevalên xwe, serhildana Kurdan kırım mane û lî Tirkîyê rejîma dîktatori şandî. Partiya Pêşverû (Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası) ku bî destê xwe çekirî-

bûn disa girtin. Jî ber ku vê partiye demokrasi dixwest, dîgo bîla hîlbî-jartina tewayî (umûmî) çêbe, kovar û rojname dî karê xwe da serbest bîn, mehkeme muxtar bîn û hwd.

Bûrjûwaziya Tirk êrişek xurt bir ser karkeran û xebatkaran. Sendika-tên wan hatin girtin, cejna Yekê Gulanê qedexe bû. Bereki va kedxwariya ser xebatkaran zêde bû, beşên giran avêtin ser karker û gundiyan, xebata zori (angarya) bî wan dane kırım, bereki va ji, zulma polêz û cendurme lî ser wan girantir bû.

Hukumatên Tirk tîm xebatkar û demokratên Tirk bî pîrsa Kurdî dîtîrîsin û bî vî awayî heq û azadiyên wan ji sedem û maneyê kevnepereştîya hukumeta Tirk e û iro ji usa ye.

Piştî şikandina serhildana Kurdan, şovîniya Tirk bîlind bû. Kurd ji bîni va hatin inkarkırım û dewleta Tirk xebatkar bî hemû hêza xwe ku zîman û çanda gelê Kurd wînda bike, diroka me vîşêre û gelê me bî darê zorê, bî fend û şeytani bike Tirk.

Lî aliye dî ji kedxwariya ser milletê Kurd giran bû. Dewleta Tirk he-yiyên welatê me yên ser erdê û bîn erdê talan dike, dîkîşîne dibe. Bona vî yekê ji welatê me roj bî roj şunda ma, gelê me xîzan bû.

Lê çî heye ku dewleta Tirk bî ew-qas zordestî û zulm ji ne gihîşt armancên xwe. Milletê me lî ber zordestan serê xwe danenî. Dî sala 1928 û 1930 û dî sala 1937 disa gelê me rabû, bo azadi şerên giran kır. İroji gelê me bî zêtîr zanahî û hostatî ber xwe dîde, şerê azadi û rîzgariyê dîmîşîne, dî hemû parçeyên welatê xwe da. Dî welatê me da dijminan ra tucar rehetî tune.

Zîmanê me, çanda me, diroka me wînda nebû û nabe. Ew rewşeke ew-qas dijwar da ji bejn dîde, pêşva dîçe.

Milletê me serhildana Şêx Sait, şerê wan camêran ji bir nekîr. Ew tîm dî bîra me da ne, dilê me dane. Xwîna wanê ku lî ser axa Kurdîstanê rîjiya ajên teze avdan. Şerê wan dî rîya azadiyê da hêz û qîret dîde me.

Roj wê bê milletê me welatê xwe azad bike û lî wir jîyanek serfîraz û pêşkîti avabike.

ŞEYH SAİT...

(Baş tarafî 5. sayfada)

kültürel değerlerini yok etme, ona dili-ni unutturma ve Kürtleri zorla Türkleştirme çabalarına hız verdi. Şoven Türk milliyetçiliği pompalandı ve ırkçı teoriler bizzat devlet eliyle, adına "bilim adamı" denen besleme kişilerce üretilip propaganda edildi.

Halkımız 60 Yıl Öncesini Unutmadı

Halkımız 60 yıl önce, özgürlük için girilen ama kan ve ateşle ezilen bu ayaklanmayı ve verilen kurbanları

ÖZGÜR VE DEMOKRATİK

(Baş tarafî 3. sayfada)

Batı Avrupa'daki dostlarının desteği ile ayakta duruyor. Daha kısa süre önce yapılan Avrupa Konseyi toplantısında, muhafazakar ve sözde "liberal" gruplar, bu barbar rejimi aklamak için birhayli ter döktüler.

Onlar, insan hak ve özgürlüklerini değil, NATO'nun çıkarlarını düşünüyorlar. NATO'nun ise demokrasiyi, insan hak ve özgürlüklerini korumak için meydana getirilmiş bir pakt olmadığını bundan daha iyi ne gösterebilir?

Arkadaşlar,

Irak ve İran'daki gerici ve diktatör rejimler, bir yandan kendi aralarında yıkıcı, kanlı bir savaş sürdürürken, diğer yandan herbiri, Kürdistan'da halkımızın özgürlük mücadelesini bastırmak için savaşıyor. Irak hükümeti son aylarda yeniden yüzlerce tutuklu Kürt yurtseverini idam etti, onlarca köyü yerle bir etti ve kitle halinde sürgünleri başlattı. Benzer bir sürgün eylemine Türkiye de başlamış bulunuyor. Kürdistan'ın çeşitli yörelerinden yurtsever aileleri zorla ülkenin Batısına gönderiyor. Kürdistan'ı aralarında bölüşmüş her üç devlet de, 20 milyonluk halkımızın direnişini kırmak, onun özgürlük mücadelesini bastırmak, halkımızı köleleştirmek, yok etmek için her türlü barbarlıktan çekinmiyorlar.

Sömürgeci, faşist Türk yönetimine her türlü desteği sağlayan NATO başları, bu konuda da susuyorlar. Ancak, Dünya demokratik kamuoyu bu vahşet karşısında sessiz kalmamalı, halkımızı yalnız bırakmamalıdır.

Bizim gerçek dostlarımız tüm ülkelerin emekçileri, barışsever ve demokrat insanlardır. Bulunduğumuz ülkelerin işçilerini, sandıkları, siyasi partileri, yazarları ve gazetecileri, ilericileri ve demokrat insanları bu konuda bilgilendirmek, eyleme geçirmek, halkımızın mücadelesine destek sağlamak için daha çok çaba harcamalıyız.

Arkadaşlar,

1985 yılı, aynı zamanda, halkımızın ağır ulusal zulme ve sömürüye karşı giriştiği kitlesel ayaklanmalar

unutmadı, unutmayacak. Şeyh Sait'i Ağrı, onu Dersim ayaklanması izledi. Bunlar yakın tarihimizden önemli kesitlerdir. Halkımızın tarihinde bu ayaklanmaların onurlu bir yeri var.

Dökülen kanlar, çekilen acılar boş gitmemiştir. Bugün halkımız ülkesinin her parçasında daha da bilinçli, örgütlü bir savaş yürütüyor. Sömürgeci güçlerin tüm çabalarının boş olduğu ortada; onlar kurtuluşumuzu geciktirebilir, ama asla önleyemezler.

Zafer ergeç halkımızın olacak ve Kürdistan'da özgür, çağdaş, ileri bir yaşam kurmayı başaracağız.

dan birinin, Şeyh Sait Hareketi'nin 60. yıldır.

Bu ayaklanma da ötekiler gibi kan ve ateşle bastırıldı, onbinlerce insanımız katledildi. Ama düşman amacına ulaşamadı. Halkımızın özgürlük tutkusu ve direnci yok edilemedi. Biz o günleri ve ötekilerini unutmadık. Şeyh Sait ayaklanması halkımızın yakın tarihinden onurlu bir sayfadır ve biz, 60 yıl önce özgürlük uğrunda yaşamalarını yitiren insanlarımızı bir kez daha saygıyla anıyoruz.

Arkadaşlar,

Bildiğiniz gibi, Partimizin de içinde bulunduğu altı sol parti biraraya gelerek Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği'ni oluşturdular. Amacımız faşist rejimi bir an önce ülkenin başından uzaklaştırmak, ülkeye demokrasi getirmek ve halklarımızı ulusal ve toplumsal kurtuluşa ulaştırmaktır.

SOL BİRLİK tüm anti-faşist güçlere demokratik bir program sundu. Biz, tüm demokrasi güçlerinin birliğinden yanayız ve bunun için çalışıyoruz.

Partimiz, kurulduğu günden bu yana, bir yandan Kürdistan yurtsever güçlerinin, diğer yandan Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'nın tüm demokratik güçlerinin birliği için çaba gösteriyor. Bizce doğru olan yol budur. Sömürü ve zulmü ortadan kaldırmak için her iki halkın işçileri, tüm emekçileri, demokratları elele vermeli, omuz omuza savaşmalıdırlar.

Biz yalnız aynı amaçlar için savaşmışımız Türk solcularına ve emekçilerine değil, Türk aydın ve demokratlarına da sesleniyoruz: Zulmü ve sömürüyü ortadan kaldırmak için, demokratik bir ülkede özgürce yaşamak için güçlerimizi birleştirelim! Biz birlikte yaşayabiliriz. Ama bu birlik özgürlük, eşitlik temelinde olmalı ve bu biraz da size bağlı. Bunun için, bizi ortaklaşa ezip sömürenlerin yaydığı şoven önyargılardan, anlamsız korkulardan kurtulmak gerek. 20 milyonluk Kürt halkının varlığını kabul etmek, onun hak ve özgürlüklerine saygılı olmak gerek.

Halkımız özgürlüğü için yüzlerce yıldır savaşıyor. Biz zorbalığa boyun eğmedik, eğmiyeceğiz. Halkımızın eski bir tarihi, kendine özgü bir dili ve yüzlerce yıldır uygulanan onca zorbalığa karşı unutturulamıyan, yok edilemeyen zengin bir kültürü var. Hiç kuşku olmasın ki özgür ve demokratik Kürdistan'ı kurmayı başaracağız.

Bu uğurda harcanan hiçbir emek boşa gitmeyecek. İnanıyorum ki KOMKAR'lı emekçi kardeşlerimizin mücadelesi de ilerde saygıyla anılacaktır.

7. Kurultayınıza ve bundan sonraki çalışmalarınıza başarılar dilerim.

KOMKAR 7. KURULTAYI

(Baş tarafı 1. sayfada)

dele zemini bulunmadıkça, gerici ve faşist iktidarları yönetimden uzaklaştırmak, Kürt ulusunun her parçadaki özgül koşullara göre kendi kaderini tayin etmesi zorlaşır, gecikir.

"Halkımızın ergeç zafere ulaşacağından kuşkuumuz yok. Bu zaferin temel güvencesi emekçi halk yığınlarıdır. Diğer taraftan Kürt halkının uluslararası alanda güçlü desteğe ve dayanışmaya ihtiyacı vardır. Bu nedenle yurt dışındaki Kürdistan'lı yurtsever güçlere, demokratik işçi örgütlerine önemli görevler düşüyor".

Çalışma raporunda, Türkiye'de "demokrasiye dönüş" sözlerinin bir aldatmaca olduğu belirtiliyor, demokrasiye geçişin yolunun faşist diktatörlüğü yıkmaktan geçtiği vurgulanıyor ve şöyle deniyor:

"6 Partinin güçlerini birleştirerek "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı SOL BİRLİK"ini oluşturması ve demokratik güçbirliği platformuyla kitlelerin önüne çıkması yerinde ve ileri bir adımdır. Biz bu adımı coşkuyla selamlıyoruz. Faşist diktatörlüğü yıkmak, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı halklarının ulusal ve sosyal kurtuluşunu elde etmek böylesi bir birlikle mümkündür. SOL BİRLİK'i desteklemek, onun görüşlerini yaymak, daha geniş güçlerin desteğini sağlamak için çalışmayı kendimize görev sayıyoruz."

Raporda uluslararası barış hareketiyle Kürt halkının kurtuluş mücadelesi arasındaki bağ vurgulanıyor, Federal Alman Cumhuriyeti'ndeki yabancılar politikası eleştiriliyor ve şöyle deniyor:

"Federal Almanya bir göçmen işçi ülkesidir. Yabancı işçiler bu ülkedeki işçi sınıfının bir parçasıdır. Onlar Alman vatandaşları ile aynı yükümlülükleri paylaştıkları halde, onların sahip olduğu sosyal ve politik haklardan yoksundurlar. Seçme ve seçilme, ailenin birliği, oturma ve çalışma müsaadesi, politik faaliyetlerde bulunma gibi hakları yasa ve yönetmeliklerle sınırlandırılmıştır.

"Ezici çoğunluğu on yılı aşkın bir süreden beri burada çalışan ve yaşayan yabancı işçilere eşit sosyal ve politik haklar verilmelidir. Yerel seçim hakkının verilmesi bu yolda atılacak ilk adım olmalıdır. Eş ve çocukların getirilmesine konan kısıtlamalar kaldırılmalı; yabancılar burada kalma ve geri dönme konusunda özgürce karar verebilmelidir."

Kürdistanlı işçilerin kültürel ve sosyal hakları konusunda da rapor da şöyle deniyor:

"Federal Almanya Cumhuriyeti'nde yaşayan sayıları 250.000'i aşkın Kürdistanlı işçinin varlığı hükümet ve makamlarca dikkate alınmıyor, diğer uluslardan göçmen işçi azınlıklarının sahip olduğu sınırlı haklar, Kürt işçilerine tanınmıyor.

"Örgütümüz KOMKAR, kuruluşundan buyana Kürdistanlı işçilerin kültürel ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermek, Kürt çocuklarının okullarda kendi anadillerini ve kültürlerini öğrenmeleri, radyo ve televizyonda Kürtçe yayın yapılması, sosyal danışmanlıkların Kürtler için de kurulması, Kürt yurtseverlerine sığınma hakkının verilmesi için yoğun çaba harcadı.

"Bu yolda küçümseminiyecek kazanımlar elde edildi... Bugün onbinlerce Kürt işçi ve aydını bu haklar uğruna verilen mücadeleyi destekliyor, ona bizzat katılıyorsa, hükümetlerin ve yetkili makamların suskunluğuna karşı, Federal Almanya'da geniş kamuoyu ve demokrasi güçleri Kürt halkının mücadelesini destekliyorsa, göçmen işçilerimizin taleplerini haklı buluyorsa bunda yurt dışında yaptığımız bu çalışmaların payı büyüktür. Ve biz bununla gurur duyuyoruz..."

"Radyoda Kürtçe yayın istemini içeren ve WDR radyosuna gönderilmek üzere çıkarttığımız kartpostallardan yaklaşık 20.000'i imzalanıp gönderildi. Çok sayıda örgüt, kuruluş ve kişi bu istemlerimizi desteklediklerini açıkladılar. Federal ve Hessen Eyalet Parlamentosu Yeşiller fraksiyonları konuya ilişkin olarak hükümetlere soru önergeleri yönelttiler".

(Devamı arka sayfada)

Yurt Dışındaki İşçilerimizin Önemli Bir İstemi :

RADYO

VE TELEVİZYONDA

KÜRTÇE YAYIN

Bugün Federal Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya, İsviçre, Danimarka, İsveç, Norveç, Belçika, İngiltere gibi Batı Avrupa ülkelerinde çalışan Türkiye Kürdistan'ından işçilerin sayısı 400-500 bin dolayında tahmin ediliyor. Kürdistan'ın diğer parçalarından gelen göçmenler, öğrenciler de hesaba katıldığında bu sayı daha da yüksektir. Salt Federal Almanya ve Batı Berlin'deki Kürdistan'lı işçilerin sayısı 300 bin dolayında.

Bu ülkelerde çalışan hemen tüm büyük yabancı işçi grupları -Türkler, İtalyanlar, Yugoslavlar, Yunanlılar, İspanyollar- için kendi anadillerinde radyo ve televizyon yayınları yapıyor; bunlar kendi anadillerinde eğitim olanaklarından, sosyal danışmanlık vb. sosyal hizmetlerden yararlanıyorlar.

Kürt işçileri ise yalnız kendi anayurtlarında değil, bulundukları bu ülkelerde de bu haktan yararlanamıyorlar. Oysa Kürt işçileri, sözkonusu haklardan yararlanan kimi yabancı işçi gruplarından daha kalabalık bir kitle oluşturuyorlar. Örneğin Danimarka'da en kalabalık yabancı işçi grubu onlar; İsveç'te Türklerin sayı- sı kadar Kürt de var.

Eğer bugün Kürdistan dört devlet arasında parçalanmışsa, Kürt halkı özgür değilse, kendi anayurdunda sömürgeci ve faşist zulüm altında ise, dili ve kültürü yasaklanmışsa, aynı baskıların demokratik geçinen Batı Avrupa ülkelerinde de uygulanması zorunlu mudur? Bu ülkelerin yönetimleri, sömürgeci-faşist Türk devletine ayak uydurmak zorunda mıdır- lar?

Başta sömürgeci-faşist Türk yönetimi olmak üzere, Kürdistanı aralarında bölüşmüş zorba devletler, besbelli, insan haklarına, uluslararası hukuka aldırıyorlar. Ama Kürtlerin Batı Avrupa ülkelerinde de bu eşitsiz durumla karşılaşmaları, uluslararası hukukun, Helsinki ilkelerinin, insan temel hak ve özgürlüklerinin bir başka çiğnenişidir. Kürt işçileri ve aydınları, bu haksızlığı gidermek için mücadele etmelidirler. Bu nedenle, birkaç yıl önce Fe-

Konuşmacılar ve Mesajlar

KOMKAR 7. Kurultayına katılan örgüt temsilcileri kendi örgütleri adına konuşmalar yaptılar. Konuşmacılar arasında Yeşiller (Die Grünen) adına, bu hareketin önde gelen sözcüsü ve parlamenter Petra Kelli, DKP adına Yönetim Kurulu Üyesi Heinz Lang, Afrika Ulusal Konseyi adına Linda Khumalo, Partimizin Genel Sekreteri Kemal Burkay Yoldaş, İran Kürdistan Demokrat Partisi ve Kürdistan Yurtsever Birliği temsilcileri, beş demokratik işçi örgütü (FİDEF: DİBAF, Gerçek, Birlik Yolu, KKDK) adına FİDEF Genel Başkanı Hasan Özcan, TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu vardılar.

Kurultaya çok sayıda destekleme mesajı gönderilmişti. Bunlar arasında Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) Parlamento Grubunun, Nikaragua Elçiliği'nin, Avustralya Sosyalist İşçi Partisi'nin, Köln Belediye Başkanı'nın TSİP ve TİP'in, DİSK Yürütme Kurulu Üyesi Kemal Daysal'ın mesajları vardı.

Kültür Gecesi

Kurultay'ın ilk günü gecesi bir şenlik düzenlendi. Gecede davul-zurna eşliğinde Kürdistan'ın çeşitli yörelerinden oyunlar sergilendi. Özellikle, çocuklardan oluşan folklor ekibi izleyicilerden coşkunun bir ilgi gördü. Gecede KOMKAR'lı sanatçı İsmail'in, köy emekçilerinin ve işçilerin yaşamını dile getiren pandomimi büyük bir ilgiyle izlendi. Devrimci şiirler okundu. Sanatçılar Kamil, Kemal, Delal, Şexo, ayrıca çocuklardan oluşan koro halk türküleri, marşlar ve devrimci türkülerle geceye renk kattılar.

Kurultay Kararları

Kongrenin ikinci gününde Genel Yönetim Kurulu'nun raporu tartışılarak onaylandı, öneriler dile getirildi ve yeni yönetim kurulu seçildi.

Ayrıca, sömürgeci güçlerin halkımıza karşı üç parçada yürüttükleri savaşa, politik tutuklulara, barış konusuna, Federal Alman Cumhuriyeti'ndeki yabancı işçilere ve özel olarak Kürt işçilerine, gençliğe ilişkin kararlar alındı.

KOMKAR'ın 7. Kurultayı, Federal Almanya ve Batı Berlin'deki işçilerimizin örgütlülük düzeyinin, deneyimlerinin ve eylem gücünün yıldan yıla arttığını bir kez daha gözler önüne serdi. Her bakımdan coşkulu, disiplinli ve verimli geçen Kurultay, yurtsever ve demokrat güçleri sevin-dirir, emekçilerimizin moralini yükseltirken, sömürgeci güçleri de bir kez daha tedirgin edecektir. Yaşını başını almış bir emekçi kardeş, kültür gecesinin sonlarında, yalnız sahnede değil, salonun dört bir yanında dizi dizi govend tutan yüzlerce kadın ve erkeğe bakıp şöyle dedi:

"Divê Evren jî me bîrîse, em êdî hîşyar bûne!" (Evren bizden kork-malı, biz artık uyandık!)

deral Almanya ve Batı Berlin Kürdis-tan işçi Dernekleri Federasyonu KOMKAR'ın, radyo ve televizyonda Kürtçe yayın yapılması, Kürt çocuk-larına ana dilde ders hakkı tanınma-sı için açtığı kampanya son derece olumlu olmuştu. KOMKAR bu yıl, bu kampanyayı, daha da geliştirerek yenilemiştir.

Bu kampanya Federal Almanya ve Batı Berlin'de giderek daha geniş de-mokratik kesimlerden destek görü-yor ve kamuoyuna mal oluyor. Kürt

emekçileri ve aydınları da ona sahip çıkıyorlar. Bu, sömürgeci-faşist rejime ve onun Batı'daki destekçilerine karşı bir mücadeleye dönüşüyor.

Partimiz, KOMKAR'ın açtığı kampanyayı destekliyor. Demokratik Kürt İşçi örgütleri ve yurt dışındaki emekçilerimiz, tüm yurtseverler bu istemleri desteklemeli ve bulundukla-rı başka ülkelerde de benzer kampan-yalar açmalı, kamuoyu yaratmalı ve bu istemlerin gerçekleşmesi için çaba göstermelidirler.

Zorba Saddam Rejimi Kürt Halkına
Yönelik Saldırıları Arttırdı

YENİ SÜRGÜNLER, İDAMLAR

Bir yandan Irak-İran arasında 4.5 yıl kadar önce başlayan kanlı savaş varhızıyla devam ederken, diğer yandan zorba Saddam rejimi Kürt halkına yönelik saldırılarına hız verdi. Tutukvevlerindeki 600 kadar Kürt yurtseverinin yok edildiği, 40 kadar köyün son dönemde yakılıp yıkıldığı, yeni toplama kampları kurulduğu bildiriliyor.

Kürdistan Yurtsever Birliği adına Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine, Kızılhaç'a ve Uluslararası Af Örgütü'ne gönderilen bir çağrıda şöyle deniyor:

"Yetkililer, peşmerge saflarına katılmış yurtseverlerin ailelerini uyararak oğullarının bir ay içinde yetkili makamlara teslim olmasını, aksi halde ailenin tüm olarak Irak'ın güneyindeki toplama kamplarına sürgün edileceğini ve tüm mal varlığına da el konacağını bildirmişlerdir.

"Bu uyarı yurt dışındaki politik mültecilerin ailelerine de yapılmıştır. Onlar için verilen süre iki ay kadardır.

"Bu, Irak Kürdistanı'nın tüm halkını Irak'ın güneyindeki çöllük alanlara sürmeyi ve yerlerine Arapları yerleştirmeyi amaçlamış geniş bir planın ön adımıdır. Uluslararası yasalara ve kurallara tümüyle aykırı bu eylemle, Irak, Kürt sorununa ilişkin olarak giriştiği tüm taahhütleri uluslararası kamuoyu önünde açıkça çiğniyor.

"KYB ile merkezi hükümetin güçleri arasında yer alan son çatışmalarda, peşmerge güçleri binlerce gaz maskesi ele geçirdiler. Bu, kuşkuya yer bırakmayacak şekilde gösteriyor ki, Irak hükümeti, Kürdistan halkına ve onun direniş güçlerine karşı zehirli gaz ve kim-

yasal silahlar kullanmayı planlamıştır.

"15 Ocak 1985'ten bu yana, Irak güçleri -bombarmanlar ya da buldozerlerle- Irak Kürdistanı'nda 40 dolayında Kürt köyünü yerle bir ettiler ve bu köylerin halkını toplama kamplarına gönderdiler. (toplam nüfusları 20.000 dolayında olan 29 köyün adlarını içeren bir liste veriliyor).

"Uluslararası Af Örgütüncü de belirlendiği üzere, politik tutuklu olan Kürtlerden 600'ü geçen yıldan bu yana kayıptır ve bunlara herhangi bir cezaevinde rastlanmamaktadır. (Bunlardan 80 kişinin adlarını kapsayan bir liste verilmiştir).

Musul'da Tutuklu
100 Yurtsever Kürt
İdam Edildi

Kürdistan Demokratik Halk Partisi'nin yaptığı açıklamaya göre, kanlı Bağdat rejimi, geçtiğimiz Mart ayında Musul'da tutuklu bulunan 100 kadar Kürt yurtseverini idam etti. Bunlardan 13'ü KDHP'nin üyesi idiler ve bunlardan biri, bu partinin merkez komitesi üyesi olan İzzet Abdülaziz'di.

Sözkonusu katliamın duyulması üzerine İsveç'te 28 Nisan günü Kürt, Arap ve Türk yurtsever ve ilerici-lerinden oluşan bir kitle Irak elçiliği önünde bir yürüyüş düzenliyerek cina-yetleri protesto etti.

Zorba Irak rejimi yalnızca kan, terör ve cina-yet üstünde ayakta duruyor. Gerek İran'la giriştiği savaşta, gerekse Kürdistan'a karşı yürüttüğü savaşta yıprandıkça da giderek azgınlaşıyor. Yıllardır halkımıza ve bizzat Irak Arap halkına kan kus-turan bu zorba rejimin sonu da elbet gelecektir.

PARTİ HEYETİMİZ DKP İLE GÖRÜŞTÜ

Genel Sekreter Kemal Burkay Yoldaş başkanlığın-daki bir Parti heyetimiz 6.5.1985 günü Alman Komünist Partisi (DKP)'nin Düsseldorf'taki genel merkezini ziyaret ederek DKP Başkanlık Divanı ve Parti Sekreteryası üyesi Karl Heinz Schröder başkanlığındaki bir heyetle görüştü.

Görüşmede her iki partiyi ilgilendiren çeşitli sorunlar ele alındı, özellikle barış sorunu, Federal hükümetin Türkiye'deki faşist rejime sağladığı politik, askeri ve ekonomik destek, Federal Almanya'daki Türkiye'li ve Kürdistanlı göçmen işçilerin sorunları ele alındı. Heyetimiz Türkiye ve Kürdistan'daki durum, partimizin ve halkımızın mücadelesi konusunda bilgi verdi.

Alman yoldaşlar, Kohl hükümetinin Evren-Özal ekibine sağladığı politik, askeri ve ekonomik desteğin, Türkiye demokrasi güçlerine değil, faşist rejime yaradığını, onun ömrünü uzattığını dile getirdiler, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği'nin ortaya çıkışını memnuniyetle karşıladıklarını belirttiler.

Her iki heyet arasında, barış için mücadelede işbirliğinin önemi, göçmen işçilerin sorunlarının çözümü konusunda dayanışmanın gereği ve benzer bir dizi konuda görüş birliğine varıldı. ve örgütlerimiz arasındaki iyi ilişkilerin geliştirilmesi dileği vurgulandı.

DKP'nin günlük yayın organı Unzere Zeit (Çağımız) gazetesi, 23.5.1985 günkü nüshasında bu görüşmeyi konu edinen bir yazı yayınladı.

İŞKENCE SUÇ DEĞİL..

(Baş tarafı 2. sayfada)

Sömürgecilerin parlamamentosunda bu tür tartışmalar yapılırken işkence çarklarında yeni insanlar katlediliyordu. Son olarak 9 aydan beri tutuklu bulunan, Tunceli'nin Hülüman nüfusuna kayıtlı Adil Can adındaki Kürt yurtseveri içinde katledilerek ölüsü ailesine verildi. Yine Fat-sa'nın ilerici, eski belediye başkanı Fikri Sönmez işkence sonucu katledildi.

Faşist cuntanın baskı ve zulüm çarkında bir değişiklik yok. Kürdistan'da mayınsız olan Irak-İran sınırlarını da mayınlamaya hazırlanıyorlar. Biryandan da Kürdistan'dan Batı'ya birçok aile sürgün ediliyor.

Elbet halkımız birgün bütün bunların hesabını soracaktır.

Devrimci selamlar.

Çeko - BİNGÖL

BATI AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ İŞÇİLERİMİZ İÇİN

Radyo ve Televizyonda Kürtçe Yayın !

Kürt Çocuklarına Anadilde Ders Hakkı !

Sosyal Danışmanlık !

REAGAN'IN AVRUPA GEZİSİ FİYASKOYLA SONUÇLANDI

Yedi kapitalist ülkenin Mayıs başlarında Bonn'da yapılan zirve toplantısına (Zenginler Zirvesi) katılan ABD Başkanı Reagan, bu toplantıyı ve genel olarak Avrupa gezisini tam bir anti-komünist gösteriye dönüştürmek istedi. Toplantının, Alman faşizminin yenilişinin 40. yıldönümüne rastlaması ve Bonn'da yapılması bir rastlantı değildi. Reagan, Kohl ve ötekiler, böylesine önemli bir yıl dönümünde dünya barış ve demokrasi güçlerinin yükselen anti-faşist kinini, barışçı duygularını başka yönlelere kanallize etmek ve Sovyetler Birliği'nin Alman faşizminin yenilgisindeki belirleyici rolünü gizlemek için yoğun çaba gösterdiler. Bay Reagan, bir kez daha sahte demokrasi havarisi rolü oynadı.

O, aynı zamanda, yarattığı dumanlı havada, "yıldızlar savaşı" projesi için görüşbirliği oluşturmaya çalıştı.

Ne var ki, bu iş ve propaganda gezisi amacına ulaşamadı. Zirve, ABD ve özellikle de Reagan bakımından tam bir Fiyasko oldu.

"Yıldızlar Savaşı" Projesinde Birlik Sağlanamadı

Reagan, yüz milyarları gerektiren "yıldızlar savaşı" projesi için zenginler kulübünün diğer üyelerinin de onayını almak ve katkılarını sağlamak için büyük çaba gösterdi. Ancak, görüş birliği sağlanamadı. Özellikle Fransa bu projeye katılmayı çıkarlarına uygun bulmuyor.

Diğer yandan, Reagan'ın saldırgan ve maceracı politikası diğer bir kısım emperyalist müttefiklerini bile ürkütüyor. Bu, sorumsuz, insanlığa felaket getirebilecek bir politikadır.

Sahte Demokrasi Havarisi

Reagan ve ev sahibi Kohl, bu geziyi güçlü bir anti-komünist gösteriye dönüştürmek için yoğun çabalar harcadılar. İkisi de sözde faşizme karşıydılar. Ama faşizmi yaratan gerici toplumsal güçleri, tekelleri, onların dünya pazarlarını bölüşüm kavgasını gizlemek, hatta faşistlere itibarlarını iade etmek için de elden geleni yaptılar. Reagan'a ziyaret yeri olarak 48 SS askerinin gömülü olduğu Bitburg mezarlığı seçildi.

Kohl, gösterilen tepkilere karşılık, "bu genç insanlar da faşizmin kurbanlarıdır" diyerek, SS'leri temize çıkarmaya çalıştı. Oysa Bitburg mezarlığında gömülü SS'ler binlerce yahudiyi ve anti-faşisti yok etmiş bir birlikten idiler.

Kohl, Sovyetler Birliği'nin, Hitler faşizminin yenilişindeki rolün-

den ve Sovyet halkının verdiği 20 milyon kurbandan hiç söz etmiyor ve şöyle diyordu: "Avrupa'yı ve Almanları Hitler tiranlığından kurtarıırken ölen Amerikalı askerleri saygıyla anıyorum".

Böylece, Reagan ve Kohl, Avrupa'yı demokrasiyi, özgürlükleri kurtaran kahramanların Amerikalılar olduğunu bir kez daha bolca propaganda ettiler. Reagan gittiği her yerde, bir barış ve demokrasi havarisi görüntüsü yaratmaya çalıştı, Sovyetler Birliği'ni demokrasi ve insan haklarına düşman ve saldırgan göstermek için attı tuttu.

Ne var ki, radyo vericilerinden, televizyonlardan, tekellerin elindeki yüksek tirajlı gazetelerden yapılan yoğun bombardıman yine de inandırıcı olamadı. Reagan güçlü protestolarla karşılaştı.

"Açlık, Silah Yarışı ve Sömürü - İşte Zirve"

Reagan ve zirve en başta Federal Almanya'da yoğun tepkilerle karşılaştı. Bonn, Köln, Hamburg ve Frankfurt'ta onbinlerce kişi protesto gösterileri yaptı. Bonn'da, Yediler zirvesine karşı yapılan gösteride şu pankart göze çarpıyordu: "Açlık, silah yarışı ve sömürü - işte zirve". Bu pankart onun gerçek niteliğini özetliyordu.

Reagan'ın, Bitburg'daki, SS'lerin gömülü olduğu askeri mezarlığa yapacağı ziyarete karşı Yahudilerden, 2. Dünya Savaşı'nda Nazilere karşı savaşmış Amerikalı askerlerden ve anti-faşist çevrelerden sert tepkiler geldi. ABD Temsilciler Meclisi'nin 257 üyesi de bu ziyaretin iptalini Kohl'dan istediler.

Ne var ki Kohl ve Reagan Kamuoyunun tepkilerine aldırmadılar. SS'lere karşı bu iyi niyet jestinin amacı açıktır. Reagan ve Kohl gibileri Hitler faşizminin yaptıklarını unutturmaya, geçmişin üstüne sünger çekmeye çalışıyorlar. Onların düşmanı dünya sosyalizm ve demokrasi güçleridir.

Bitburg ziyareti, Federal Almanya'nın yanı sıra, diğer ülkelerde ve Amerika'da da yoğun protestolara neden oldu. Newyork'ta 250 bin gösterici Reagan'ı yuhalandı.

Reagan bu gezi sırasında gittiği İspanya'da ise çok daha kitlesel gösterilerle karşılaştı. Madrid ve Barselona'da 600 binin üstünde bir kitle ABD emperyalizmini sert şekilde protesto etti. "Adolf Reagan" yazılı pankartlar taşındı ve ABD bayrağı yakıldı. İspanyol halkının büyük çoğunluğu ülkenin NATO'dan çıkmasını istiyor. Yapılan kamuoyu

yoklamaları halkın dörtte üçünün ABD'ye karşı olduğunu ortaya koyuyor.

Reagan'ın Avrupa Şovu Tutmadı

Reagan'ın Avrupa gezisi hakkında kimi gazeteler haklı olarak şu başlığı kullandılar. Bu gezi gerçekten de Reagan yönetimi için tam bir fiyasko oldu. O, ne zirvede ne de propaganda alanında umduklarını bulamadı. Tersine, Avrupa'da da kitlelerin, çirkin amerikan politikasına karşı artan nefretiyle yüzyüze geldi.

Reagan geçen yılki seçimlerde "Büyük Amerika", "güçlü Amerika", "hür Amerika" gibi sloganları bolca kullanarak, Amerikan toplumunun "büyüklük" duygularını gıcıklayarak, şovenizmi körükleyerek önemli bir başarı sağladı. Ne var ki onun izlediği politika Amerikan halkının ezici çoğunluğunun çıkarlarına terstir. Reagan sosyal yardım fonlarından, emekçilerden kıskarak savunma harcamalarını görülmemiş biçimde yükseltiyor; dışta saldırgan bir politika izliyor. "Yıldızlar Savaşı" macerasıyla hem büyük ekonomik kaynakları silahlanma alanına aktarıyor, hem de savaş tehlikesini arttırıyor.

Çılgınca yürütülen bu politikanın Hitler'inkinden farkı ne? Reagan, Almanya'da eskiden Hitler'e ait, şimdi ise evlatlığına kalmış olan şatoda konuk edildi. SS'lere saygı duruşunda bulundu. Kimbilir belki de onlara, "merak etmeyin, yarım bıraktığınız eseri ben tamamlayacağım" demiştir.

Evet, Hitler'in atom silahları yoktu; o dünyayı tümüyle yıkamadı ve ancak 50 milyon kişinin ölümüne yol açtı. Oysa Reagan gibilerin çılgınlığı çok daha pahalıya ödenebilir.

Böyle bir politikanın bizzat ABD'nde de giderek ciddi tepkiler yaratması kaçınılmazdır. Bu tepki, çok güçlü biçimde olmasa bile, şimdiden, şu veya bu biçimde kendini açığa vuruyor; kitle gösterilerinin yanı sıra, bizzat Kongre'nin tutumunda da göze çarpıyor.

Kongre, Nikaragua karşı-devrimcilerine yapılmak istenen 14 milyon dolarlık askeri yardımı kabul etmedi. Reagan'ın, bütçeyi denkleştirmek için sosyal harcamalardan kısıntı yapılması isteğini de red etti. Reagan, emeklilere sağlanan geçim kolaylıkları fonundan 22,7 milyar kısılmamasını önermekteydi. Ne var ki Amerikan toplumu güçlü silah tekelleri tarafından bugün de güçlü biçimde denetleniyor ve gösterilen tepkiler sözkonusu maceracı politikayı tümünden frenlemeye yetmiyor.